

IMPLICAȚIILE DENOMINĂRII LEULUI LA NIVEL MICRO ȘI MACROECONOMIC

Prof. univ. dr. Bodnar Maria, conf. univ. dr. Grămadă Argentina, lector univ. drd. Duca Ioana, lector univ. drd. Ganea Tudor, lector univ. drd. Postole Anca, lector univ. drd. Văduva Florin, lector univ. drd. Voiculescu Mădălina, asist. univ. drd. Gherghina Rodica, asist. univ. drd. Kiss Daiana, asist. univ. drd. Iliescu Mihaela

Abstract

Re-denomination represents the action of decreasing the monetary value of cash ensigns, action implemented during the last 85 years by approximately 50 countries (Romania included), as part of a complex strategy of economic reform. The re-denomination does not change the substance of national currency, but it is important due to its psychological impact, both nationally and internationally. The other countries experience shows that the re-denomination of the domestic currency must be done only when the following circumstances are being met:

- *The decrease trend of inflation is consolidated. A low inflation rate, joined by zero-dropping operation will improve credibility of the national currency;*
- *Other significant positive results are obtained, proving the success of economic reforms and restructuring (e.g. the real terms increase of the GDP).*

If the above success factors are not in place, the re-denomination becomes a useless and expensive “cosmetic surgery” performed on the national currency.

In Romania, the National Bank treated the re-denomination as a part of the process of EURO implementation. The biggest part of the costs is paid by the National Bank. The commercial banks will pay the costs for the ATM and POS adjustments (between 800 and 1,000 Euro per machine) and also for the re-configuration of their core systems. In addition, appropriate storage places for the two separate types of banknotes must be in place. The Retailers are also subject to spending in order to adjust their systems, cash machines etc. The biggest impact is however in all areas that relates to accounting. The long-term benefits of the re-denomination are as follows: public confidence towards the national currency is re-established, savings in national currency increase, the money saved outside the financial system is brought into the market, as it has to be changed.

În ultimii 85 de ani, aproximativ 50 de țări¹ care s-au confruntat cu fenomene inflaționiste puternice au apelat la un procedeu/demers tehnic numit denominare a monedei naționale (eng. *re-denomination of the domestic currency*)². Acesta constă în reducerea valorii nominale a însemnelor monetare și este o operațiune realizată, de regulă, în contextul unei strategii complexe de reformă economică. Prima țară care și-a denominat moneda națională a fost Germania în anul 1923, în plină perioadă de inflație galopantă, prin tăierea a 12 zerouri³. Cronologic vorbind, cea mai recentă operațiune de acest gen a fost demarată în țara noastră la 1 iulie 2005, moneda națională a României, leul, fiind denominată într-un raport de 1/10.000. Vechea codificare a monedei naționale „ROL” (*Romanian Leu*) a fost înlocuită din data de 1 iulie 2005 cu „RON” (*Romanian New Leu- leul nou*). Denumirea, în sine a monedei naționale – leu - a fost păstrată întrucât era împământenită; după câțiva ani atributul „nou” – „new” va fi abandonat, iar RON va redeveni ROL.

¹ actualizare a datelor din MRI Bankers' Guide to Foreign Currency, 2005

² Nu în toate țările cu inflație ridicată și moneda puternic afectată denominarea a fost o soluție. În Italia s-a propus în anii '90 o astfel de operațiune, în condițiile deprecierei accentuate a lirei, însă populația, consultată în cadrul unui referendum național s-a opus, preferând să aștepte trecerea la euro.

³ MRI Bankers' Guide to Foreign Currency ,46th Edition, Houston, 2003

Deoarece practica în diferite țări a demonstrat că un număr de 6 sau 7 cupiuri este optim pentru circulația monetară, altfel denominarea devine inutilă⁴, în România, de la 1 iulie 2005, au intrat în circulație șase bancnote și patru monede noi:

Structura noilor cupiuri RON

Bancnote	Monede
1 RON = 10.000 ROL	1 ban RON = 100 ROL
5 RON = 50.000 ROL	5 bani RON = 500 ROL
10 RON = 100.000 ROL	10 bani RON = 1.000 ROL
50 RON = 500.000 ROL	50 bani RON = 5.000 ROL
100 RON = 1.000.000 ROL	
500 RON	

Bancnotele au fost simțitor îmbunătățite pentru cei cu deficiențe vizuale (printare în relief, culori puternic contrastante și dimensiuni diferite pentru cupiuri succesive) și au dimensiuni identice cu bancnotele euro.

În majoritatea țărilor, denominarea a fost implementată după demararea unui program coerent de stabilizare macroeconomică, atunci când tendința de dezinflație era evidentă și într-un context intern și internațional favorabil, pentru a obține maximum de efecte pozitive.

Banca Națională a României a abordat problema trecerii la leul greu în contextul pregătirilor pentru intrarea în zona euro la orizontul anilor 2012-2014, când se vor îndeplini criteriile de convergență de la Maastricht și va exista o participare de cel puțin 2 ani la mecanismul ERM II (*Exchange Rate Mechanism*)⁵. În această perspectivă, se apreciază că „tăierea” zerourilor reprezintă un exercițiu util, iar introducerea monedei unice se va putea realiza cu mai multă ușurință⁶. În plus, costurile modificării bancomatelor pentru a recunoaște bancnotele noi reprezintă o devansare a cheltuielilor ce vor fi făcute la introducerea monedei unice. În această situație, România este mai avantajată decât celelalte țări care au „tăiat” zerouri, dar nu au emis bancnote de dimensiunea euro.

Alegerea momentului denominării monedei naționale a ținut cont în primul rând de revenirea la normalitate în ceea ce privește evoluția parametrilor macroeconomici, deoarece începând din anul 2000, România a intrat într-un "cerc virtuos": proces de dezinflație consistent și susținut, care oferă premisele atingerii țintei de inflație de 8% pentru anul 2005 și creștere economică reală semnificativă. Calendarul politic a impus anumite restricții asupra datei posibile a denominării⁷. Operațiunea nu putea să afecteze sau să fie afectată de alegerile parlamentare și prezidențiale din noiembrie 2004, deci nu se putea realiza la 1 ianuarie 2005. A fost luată în calcul de asemenea posibilitatea României de a deveni membră a Uniunii Europene în 2007. Mai exista și o constrângere tehnică, pentru că denominarea impune o perioadă de pregătiri de minimum 12 luni. În final, iulie 2005 s-a dovedit a fi cel mai potrivit moment, chiar dacă era mijloc de an calendaristic și financiar, întrucât s-a apreciat că la 1 ianuarie 2006 ar fi fost prea târziu. Așadar leul greu va avea o durată de viață de 7 până la 9 ani⁸, perfect justificată economic.

În ceea ce privește temerea că denominarea ar accentua presiunile inflaționiste, aceasta s-a exprimat în aproape toate țările care au „tăiat zerouri” în ultimii ani. Ea este justificată și de precedentul existent la începutul anului 2002 când, odată cu adoptarea monedei unice de către statele membre UE, s-a produs o ușoară creștere a prețurilor – 0,2% rata inflației în primele 6 luni după introducerea euro⁹. În

⁴ IMF - Working Paper, Martie 1995

⁵ ERM II presupune definirea unei parități oficiale a monedei naționale în raport cu euro și respectarea unei benzi de fluctuație de maximum +/-15%, în mod obligatoriu, cel puțin 2 ani înainte de trecerea la euro. Pentru unele țări candidate, cum este și România, se recomandă și asigurarea un interval de 2-4 ani între momentul aderării la UE și momentul intrării în ERM II, interval care să fie folosit pentru definitivarea reformelor economice.

⁶ Isărescu, M. (2004) – *Denominarea monedei naționale – 1 iulie 2005*, București, disponibil la www.denominare.ro

⁷ Isărescu, M alocuțiune la Simpozionul *Ziua leului nou*, 11 aprilie 2005

⁸ www.denominare.ro

⁹ epp.eurostat.cec.eu.int

mod normal, denominarea monedei naționale nu ar trebui să aibă un impact asupra inflației, deoarece nu reprezintă decât un simplu procedeu tehnic. Experiența țărilor care au realizat această operațiune arată însă că este absolut necesar ca economia să poată susține noua monedă, altfel efectele sunt imprevizibile.

Un efect nedorit, dar inevitabil este rotunjirea în plus a prețurilor și tarifelor de către *retaileri* după denominare. Afișarea duală a acestora cu mai multe luni înaintea punerii în circulație a noilor însemne monetare precum și după, creează însă posibilitatea familiarizării publicului cu noua formă și valoare și facilitează comparațiile la fața locului. Rotunjirea în plus a prețurilor este o constantă a mediilor cu inflație ridicată, caracterizate de utilizarea redusă a monezilor de valori mici. Creșterea prețurilor ca urmare a denominării este însă un fenomen temporar, pe termen mediu acestea stabilizându-se¹⁰.

Denominarea nu trebuie să aibă efecte nici asupra cursurilor de schimb ori asupra nivelului general al ratelor dobânzii, ci numai un efect pozitiv asupra așteptărilor populației. Factorii determinanți ai ratelor de schimb și ai dobânzii sunt situația generală a economiei și programele de stabilizare economică, nu tăierea zerourilor.

Costurile denominării leului au fost și sunt suportate în continuare în mare parte de Banca Națională și nu sunt mai mari decât cele generate de vechea emisiune de bancnote, cel puțin așa susțin oficialii BNR¹¹. BNR a și specificat că bancnota de 1 milion de lei vechi a apărut tocmai datorită amânării operațiunii de denominare¹², aplicarea acestei măsuri acum preîntâmpinând apariția bancnotelor de 2 milioane și 5 milioane de lei, care ar fi antrenat cheltuieli suplimentare. În plus, România rămăsese singura țară dintre candidatele la Uniunea Europeană care-și exprima cu 5 cifre cursul de schimb față de principalele valute.

În ceea ce privește băncile din sistem, acestea au trebuit să acopere cheltuieli substanțiale legate de adaptarea programelor informatice de evidență și de operare, recalibrarea aparatelor de numărare bancnote și de depistare a falsurilor, chiar introducerea de aplicații IT noi, la care s-au adăugat cheltuielile de modificare a ATM-urilor și a POS-urilor, estimate de specialiștii din mediul bancar la aproximativ 800-1.000 euro/aparat¹³. Nu în ultimul rând, toate schimbările au trebuit a fi testate înainte ca sistemele să fie operaționale. De asemenea, pe perioada circulației duble, instituțiile bancare vor trebui să aibă spații de depozitare separate pentru a gestiona cele două tipuri de cupiuri.

Totodată societățile bancare au fost nevoite să modifice contractele de împrumut și pe cele de creditare, atât în cazul clienților persoane juridice, cât și în cazul persoanelor fizice, precum și să retrateze o parte din indicatorii pe baza cărora, în analizele interne, se stabilește bonitatea/scoringul clienților.

Asociația Română a Băncilor aprecia că băncile comerciale mari, cu infrastructură teritorială largă (primele cinci din sistemul bancar) vor avea de suportat cheltuieli legate de denominare care vor putea ajunge până la sfârșitul anului 2006 la 1,5 milioane euro pentru fiecare instituție în parte. Una dintre cele mai importante bănci comerciale din România a aproximat anul trecut la 300.000 euro costurile proprii pe termen scurt legate de procesul de denominare¹⁴, în timp ce unii analiști independenți au cifrat costul imediat la nivelul întregului sector bancar (exclusiv BNR) la peste 3 milioane de euro¹⁵. La acestea se adaugă și costurile ascunse, greu cuantificabile, care includ timpul și resursele umane alocate de departamentele de IT ale băncilor.

Trebuie precizat că adaptarea ATM-urilor se va derula la marea majoritate a băncilor până la sfârșitul anului curent, iar pentru unele instituții acțiunea de calibrare a bancomatelor va continua și după 1 ianuarie 2006. Pentru unele bănci a apărut și necesitatea achiziționării de noi automate bancare, în special din categoria celor capabile să efectueze patru schimburi (între cele două tipuri de monede),

¹⁰ Studiu Oxford Business Group - OBG legat de denominarea leului, iulie 2005, www.oxfordbusinessgroup.com

¹¹ BNR își estimează costurile proprii legate de procesul denominării la circa 30 milioane de euro numai pentru anul 2005

¹² în anul 2002 Guvernul a respins propunerea Băncii Naționale de a implementa denominarea în raport de 1:1.000

¹³ Asociația Română a Băncilor 2004

¹⁴ Mihai Ilie - *Denominarea leului – impactul asupra activității băncilor comerciale românești*, Simpozionul de istorie și civilizație bancară Cristian Popișteanu, noiembrie 2004

¹⁵ Studiu Oxford Business Group - OBG legat de denominarea leului, iulie 2005, www.oxfordbusinessgroup.com

precum și încasări și plăți. Există totuși și bănci care au amânat cu câteva luni, achiziționarea de noi ATM-uri, sau adaptarea celor existente, până în momentul când au avut certitudinea că există suficientă monedă nouă pe piață pentru a le alimenta, deoarece nu doreau să expună clienții riscului de a nu găsi bancnote în automate, ținând cont de faptul că orice astfel de aparat adaptat la însemnele monedă noi nu mai poate fi alimentat cu cele vechi, pentru că acestea au alte dimensiuni. Decizia lor a fost influențată și de declarația consilierului guvernatorului Băncii Naționale a României, Adrian Vasilescu, conform căreia la momentul deciziei de denominare a leului, Banca Națională avea încă în "stoc" o mare cantitate de bancnote din vechea emisiune într-o stare foarte bună, iar acestea nu puteau fi retrase imediat din circulație. Așadar, va mai trece o perioadă de timp până când întreaga rețea de 3.400 ATM-uri din țară va putea să elibereze bancnote RON.

Legat de beneficiile așteptate ale denominării la nivel bancar, acestea sunt reprezentate în principal de simplificarea evidențelor financiare, reducerea cheltuielilor de păstrare și manipulare a numerarului prin restrângerea semnificativă a volumului acestuia, scăderea cheltuielilor cu consumabilele și creșterea veniturilor rezultate din expansiunea operațiunilor cu carduri și a tranzacțiilor electronice. Deocamdată însă, în economia românească persoanele fizice realizează preponderant tranzacții în numerar, dar este de așteptat ca acest lucru să se schimbe în viitor¹⁶. Reintroducerea monedelor metalice a fost însă un element care a generat probleme de infrastructură tehnică privind crearea fișicurilor.

Referitor la implicațiile denominării asupra pieței de capital, începând cu data de 1 iulie 2005, tranzacțiile la Bursa de Valori București - BVB și la Bursa Electronică RASDAQ - BER se realizează în noua monedă (RON), cursurile fiind exprimate în lei noi, cu 4 zecimale¹⁷, suporturile informatice și platformele de tranzacționare și decontare ale BVB și RASDAQ, suportând bine aceste schimbări. Pe lângă avantajele evidente aduse de introducerea leului greu, cum ar fi ușurarea tranzacțiilor și a decontărilor, impactul asupra pieței de capital putem spune că a fost unul relativ minor. Modificarea pașilor de cotare, în mod special la acțiunile cu o valoare mică de piață, a generat ulterior denominării un ușor plus de randament de câteva procente, ca rezultat al impactului psihologic pe care noile prețuri l-au avut asupra investitorilor (prin prisma prețului de tranzacționare exprimat în RON titlurile păreau mai ieftine, față de perioada anterioară când aveau prețul exprimat în ROL). Nu s-au înregistrat însă evoluții spectaculoase și nici nu putem vorbi de un fenomen generalizat¹⁸, indicii bursieri fluctuând în continuare pe un palier relativ mic.

În ceea ce-i privește pe agenții economici, costurile denominării au fost direct proporționale cu dimensiunea activității economice și s-au materializat în cea mai mare parte pe termen scurt, în etapa premergătoare și imediat după 1 iulie 2005. Cele mai mari costuri au fost legate de modificarea sistemelor informatice de gestiune folosite (contabilitate, gestiune, casă etc), a etichetelor care trebuie să conțină ambele prețuri, a caselor de marcat, a aparatelor de numărat etc.

Astfel, în cazul în care agenții economici au avut contracte de service pentru casele de marcat, cheltuielile nu au fost ridicate. În caz contrar, aceștia au fost nevoiți să suporte tarife începând de la 20 euro și ajungând până la 60 de euro, pentru fiecare casă de marcat, conform studiului de piață realizat de membrii colectivului de cercetare în perioada martie – iunie 2005 în București, pe un eșantion de 80 de societăți comerciale. În cazul micilor comercianți care au un singur aparat, costul a fost aproape nesemnificativ. Dar în cazul magazinelor de tip supermarket sau hipermarket, care au între 10-50 de case de marcat costurile au fost destul de importante. În ceea ce privește opțiunea recuperării cheltuielilor generate de acest proces, prin creșterea prețurilor la bunurile economice și serviciile oferite, același studiu a arătat că poziția agenților economici a fost diferită. Au existat unii care au adoptat această variantă însă, în marea lor majoritate (85%), firmele erau conștiente că acerba competiție de pe piață sancționează acest tip de comportament.

¹⁶ Georgescu, F. (2004) – Denominarea monedei naționale. Implicații asupra sistemului bancar și operatorilor economici, disponibil la www.bnr.ro

¹⁷ *Implicațiile denominării monedei naționale la BVB*, material disponibil la www.bvb.ro

¹⁸ *Puls Capital*, Buletin de informare și analiză a pieței de capital, nr.345, 2005,

În ceea ce privește programele informatice de gestiune, un studiu de piață realizat în București de către membrii grupului de cercetare, în perioada iunie – iulie 2005 în rândul a 50 de producători de aplicații informatice pentru contabilitate a evidențiat că trecerea la noile însemne monetare a presupus reconfigurări și reproiectări ale programelor de către producători, care au antrenat facturi suplimentare pentru firmele beneficiare. Cuantumul acestora s-a ridicat, în unele cazuri până la 50% din valoarea inițială a licenței, ceea ce a însemnat sume cuprinse între 100 – 50.000 euro, în funcție de complexitatea programului. Denominarea a avut un impact important și asupra aplicațiilor și programelor financiar-contabile dezvoltate cu resurse proprii în întreprinderile mici și mijlocii, multe dependente de o tehnologie de la începutul anilor '90. Imposibilitatea de a ajusta la timp pentru denominare aceste aplicații (cu un efort rezonabil din partea utilizatorilor) a dus la înlocuirea lor accelerată cu noi soluții informatice complexe, performante și noi¹⁹, de la producători specializați. Privind în ansamblu, apreciem că un important avantaj dobândit în urma denominării este că toate aplicațiile informatice utilizate la noi în țară au dimensiuni pentru câmpurile valorice la nivelul standardelor internaționale.

Mai mult, modificarea aplicațiilor soft menționate anterior a impulsat o serie de agenți economici să reproiecteze întregul sistem informațional, realizând astfel o creștere a eficienței și eficacității acestora cu efecte pozitive asupra productivității muncii, creșterii eficienței și operativității procesului decizional etc. Într-un sistem informațional eficient trebuie ca documentele să fie adaptate la cerințele specifice receptorului de informații. Ca urmare, într-o serie de societăți comerciale cu ocazia denominării s-au realizat analize diagnostic ale sistemelor informaționale, realizându-se reproiectări ale circuitelor și fluxurilor informaționale, a mijloacelor și procedurilor de tratare a acestora. Bineînțeles că toate aceste studii și procese de reproiectare au antrenat pe termen scurt cheltuieli ridicate. Considerăm însă că, pe termen lung, beneficiile vor fi superioare cheltuielilor făcute.

Pe lângă acest efort material, agenții economici au trebuit să-și instruiască personalul implicat în activitățile financiar-contabile și de vânzare cu privire la aplicarea noilor reglementări legale - afișarea prețurilor în monedă nouă și veche, întocmirea documentelor doar în moneda nouă, elementele de siguranță ale noilor bancnote etc.

Dacă societățile comerciale care au fost nevoite să realizeze modificări ale sistemelor informatice și/sau informaționale au înregistrat costuri, cele care au oferit aceste servicii au obținut venituri substanțiale în această perioadă. Trecerea la leul greu a avut un impact pozitiv asupra industriei IT, deoarece aici s-au concentrat cele mai dinamice schimbări. Astfel, putem spune că, indirect, denominarea a fost un sprijin important pentru reducerea utilizării ilegale de software²⁰.

În ceea ce privește modificările survenite în contabilitatea financiară, acestea au fost și sunt încă unele dintre cele mai spinoase probleme ale implementării practice a leului greu. Legile, ordonanțele și normele metodologice precizează obligațiile pe care le au agenții economici pentru trecerea în contabilitate de la leul vechi la leul nou. Astfel, elementul fundamental a fost denominarea balanței de verificare de la 30.06.2005. Raportările contabile semestriale de la 30.06.2005 s-au realizat în lei vechi la nivel de mii lei, pe când, situațiile financiare de la sfârșitul anului 2005 se vor întocmi în lei noi, la nivel de leu, fără subdiviziuni. Legiuitorul a stabilit două căi de realizare a conversiei din vechea monedă în cea nouă²¹, astfel:

a. prin rotunjirea sumelor la ordinul sutelor, în plus pentru valori mai mari de 50 inclusiv, respectiv în minus pentru valori mai mici de 50, urmată de împărțirea la 10.000 (zece mii) a sumelor astfel rezultate;

b. prin împărțirea sumelor la 10.000 (zece mii), urmată de rotunjirea zecimalelor sumelor astfel obținute la a doua zecimală (banul), prin adaos sau lipsă, astfel: suma rezultată în urma împărțirii ce depășește 0,0050 lei noi inclusiv se rotunjește la 0,01 lei noi, iar suma mai mică de 0,0050 lei noi se rotunjește la 0 (zero) lei noi.

¹⁹ Simpozionul organizat de CIEL România "LEUL GREU - implicații economice și în informatica de gestiune" februarie 2005

²⁰ Simpozionul organizat de CIEL România "LEUL GREU - implicații economice și în informatica de gestiune" februarie 2005

²¹ Ordinul nr. 1840/2004 al MFP, pentru aprobarea Precizărilor referitoare la unele măsuri care trebuie luate pentru punerea în aplicare a Legii nr. 348/2004 (M. O. Nr. 1247 din 23 dec. 2004)

Fiecare unitate economică a trebuit să opteze pentru una dintre metodele recomandate și să o folosească în mod consecvent, efectuând conversiile în ordinea indicată mai sus, chiar dacă metodele par a fi echivalente. Utilizarea inconsecventă a celor două metode, de exemplu prima pentru denominarea soldurilor inițiale și finale și a celei de a doua pentru rulaje, a produs o acumulare de erori incontroabile.

Din cauza rotunjirilor au fost probleme legate și de sistemul de compensări efectuat prin Institutul de Management și Informatică (IMI) al Ministerului Economiei și Comerțului. Compensările pot fi efectuate doar la 30 de zile de la data emiterii facturilor și trebuie să aibă valori mai mari de 100 milioane ROL, cei care intră în sistemul de compensare trebuind să compenseze valori egale, sume parțiale din facturi neputând fi supuse acestui mecanism. Pentru efectuarea compensărilor după data de 01 iulie 2005, agenții economici au fost înșă nevoiți să cadă de comun acord asupra rotunjirii sumelor de pe facturile emise până la 30 iunie 2005.

O problemă aparte a fost ridicată de registrul de casă. Potrivit legislației în vigoare, începând cu data de 01.07.2005, soldul casei trebuie să fie prezentat în monedă nouă, înșă prezentarea componentei soldului se face în funcție de structura numerarului existent, respectiv monedă nouă și monedă veche, după caz, utilizându-se pentru aceasta *monetarele*. Astfel, agenții economici care până la acea dată, în funcție de natura obiectului de activitate, puteau să nu folosească aceste tipizate cu regim special, se văd puși în situația de a fi obligați să le utilizeze. Înșă, unitățile abilitate de către Imprimeria Națională să distribuie aceste documente cu regim special, începând din luna iulie 2005 nu mai au voie să tipărească monedă în ROL, ci doar în RON. Deci, agenții economici au fost nevoiți ca, înainte de data denominării, să se aprovizioneze cu o cantitate însemnată de astfel de documente, care să le ajungă până la 31.12.2006, moment în care moneda veche iese de pe piață.

Așadar, deși potrivit legii denominării monedei naționale tăierea zerourilor este un proces automat care nu necesită birocrație excesivă, practic, a fost nevoie de mobilizarea de resurse umane și materiale importante pentru toți agenții economici.

Un alt aspect cu implicații în contabilitate este cel ce vizează capitalul social. Astfel "la data de 1 iulie 2005, Oficiul Național al Registrului Comerțului a înregistrat, din oficiu, denominarea valorii capitalului social și a valorii acțiunilor/părților sociale ale persoanelor juridice înregistrate și a publicat pe site-ul propriu lista acestora și noile valori rezultate, alături de valoarea veche"²². Societățile comerciale au trebuit să convoace Adunarea generală extraordinară a acționarilor/asociaților și să hotărască până la data de 30.06.2005, modificarea capitalului social astfel încât valoarea nominală a acțiunilor/părților sociale să fie multiplu de 100 lei vechi²³, urmând ca în baza hotărării luate de aceștia să se modifice prin acte adiționale, actele constitutive ale societăților. Astfel, deși legea prevede că modificările vor fi operate fără costuri de către Oficiul Național al Registrului Comerțului, în practică, societățile au avut unele costuri legate de actele notariale. În situația în care firmele nu au întrunit până la 30 iunie 2005 condițiile menționate mai sus, Oficiul Național al Registrului Comerțului, din proprie inițiativă, a modificat valoarea acțiunilor și implicit a capitalului social. Modificările automate scriptice de la Registrul Comerțului au trebuit a fi aprobate de Adunările generale ale societăților comerciale. În situația în care firmele nu au fost de acord cu deciziile luate de Registrul Comerțului, au trebuit să deschidă acțiune judecătorească.

Potrivit declarațiilor furnizate de Registrul Comerțului²⁴, aproape toți cei care au depus actele privind noul nivel al capitalului social au diminuat valoarea acțiunilor, ceea ce a adus unele câștiguri acționarilor/asociaților. Putem exemplifica aici cazul Rulmentul Brașov, societate tranzacționată la Bursa de Valori București, unde acționarii au decis diminuarea valorii acțiunilor de la 2.290 lei la 2.200 lei. În urma operațiunii, acționarii au încasat 13 miliarde lei vechi, reprezentând diferența valorică pentru un număr de 149.000 acțiuni.

²² Legea nr. 348/14 iulie 2004 privind denominarea monedei naționale (*M. O. Nr. 664 din 23 iulie 2004*)

²³ Norma din 06/06/2005 privind reflectarea în contabilitate a operațiunilor de denominare a valorii nominale a acțiunilor/părților sociale/unităților de fond ca urmare a aplicării Legii nr. 348/2004 (*Monitorul Oficial, Partea I nr. 518 din 17/06/2005*)

²⁴ www.registrucomertului.ro/statistici

Referitor la percepția populației *vis-à-vis* de leul greu au existat păreri conform cărora, oamenii vor dori să se debaraseze de vechile monede înainte de declanșarea operațiunii și se vor grăbi să cumpere terenuri, case ori bunuri de folosință îndelungată, ceea ce va duce la un exces de cerere pe aceste piețe și la creșterea prețurilor la bunurile în cauză. Considerăm că evoluțiile acestor piețe nu au nici o legătura cu introducerea leului greu. Piața imobiliară chiar se înscrie pe un trend descendent de la începutul anului 2005, fapt ce nu poate fi asociat cu măsura denominării. O altă temere care s-a exprimat a fost aceea că populația ar putea să perceapă negativ denominarea și să se îndrepte spre monede puternice, ducând la dezechilibre serioase pe piața valutară. Aprecierea constantă a monedei naționale față de principalele valute infirmă, credem noi, aceste previziuni.

Populația a avut însă unele dificultăți legate de implementarea practică a leului greu. Astfel, un sondaj realizat de Asociația pentru Protecția Consumatorilor în perioada 5-10 mai 2005, în București, pe un eșantion de 150 de persoane²⁵ a pus în evidență faptul că cea mai mare parte a acestora au avut probleme la început cu transformarea leilor vechi în lei noi. 76% dintre bucureșteni preferau din acest motiv să primească restul doar în lei noi, 32% au greșit la exprimarea în bani a sumei de 0,5 lei grei, 29% apreciau la momentul respectiv că nu este necesară denominarea, alți 29% au greșit la conversia în bani a sumei de 0,05 lei grei, iar 27% au greșit la calcularea unui rest de 90 de bani.

Același neajuns este pus în evidență și de un alt sondaj realizat de Ghișeul Bancar²⁶ printre 42 de cetățeni ai Capitalei, selectați aleatoriu, cu doar trei zile înainte de 1 iulie 2005. Nici un respondent al sondajului efectuat de Ghișeul Bancar nu a reușit să facă aceste conversii fără a greși cel puțin o dată. De asemenea, o mare parte dintre cei intervievați nu au știut cum se efectuează rotunjirea zecimalelor noilor însemne monetare. Întrebați câți lei noi vor obține la un curs valutar de 36.550 de lei vechi, 78% au răspuns 3 lei și 655 de bani sau 3 lei și 65 de bani, necunoscând răspunsul corect: 3 lei și 66 de bani. Din sondaj a rezultat și că 25% din cei intervievați *uitaseră că subdiviziunea leului este banul, crezând că este centul*. Aproximativ 50% din respondenți *nu diferențiau momentul intrării în Uniunea Europeană de cel al adoptării euro*, considerând denominarea inutilă, având în vedere perioada scurtă de existență a leului greu.

La nivelul economiei naționale, denominarea leului aduce o serie de efecte benefice materializate pe termen lung, între care menționăm:

- se exprimă prețurile la niveluri comparabile cu cele din plan european; autoritățile mizează foarte mult pe efectul psihologic constat și în experiența altor state care au efectuat deja denominarea - un curs de schimb față de valutele forte exprimat cu o singură cifră înainte de virgulă conferă mai multă încredere²⁷.
- se readuc în circulație sumele de bani de la "saltea", datorită necesității preschimbării lor și se realizează în acest fel o „igienizare” absolut necesară a circulației monetare;
- se accentuează tendințele de economisire în lei – efectul psihologic al deținerii unei monede cu o valoare semnificativă economic – și se restabilește încrederea publicului în moneda națională. Denominarea ajută la eliminarea unui comportament al populației reticent și orientat către trecut, dar și la menținerea unei rate a inflației exprimate cu o singură cifră care, la rândul ei, va conserva efectele denominării pentru o perioadă mai lungă. În condițiile demarării strategiei de țintire directă a inflației, la o lună după introducerea leului greu face ca aceste două procese să se interfereze și să se intercondiționeze reciproc. Astfel, modul în care se formează anticipațiile populației și modul în care aceasta răspunde șocurilor din economie, influențează viteza de derulare a procesului dezinflaționist. Dezinflația avansează cu atât mai greu cu cât anticipațiile sunt ancorate în trecut și se raportează la valorile anterioare ridicate ale inflației. Rolul comun al

²⁵ Obiectivele acestui sondaj au fost: cunoașterea opiniilor și așteptărilor consumatorilor față de introducerea leului greu; aprecierea nivelului de cunoaștere al consumatorilor privind aspectele legate de subdiviziunea leului greu, conversia dintre leul greu și leul vechi; reliefaarea problemelor percepute de către consumatori a fi importante în corelație cu introducerea și utilizarea în paralel a ROL și RON.

²⁶ www.ghiseulbancar.ro

²⁷ Isărescu, M. (2005) - *Leul nou: totul se simplific*, București, dezbateri organizată de CCIRB București

unei politici antiinflaționiste transparente, caracteristică unui regim *inflation targeting*, precum și al *leului greu* este, printre altele, de a marca o referință credibilă pentru așteptările populației²⁸.

- se creează un curent de opinie favorabil schimbării, denominarea fiind percepută pozitiv, ca o ieșire din perioada de tranziție²⁹.

Prin urmare, operațiunea de denominare a leului s-a realizat atunci când procesul de scădere a ratei inflației a fost consolidat și s-au manifestat și alte rezultate economice pozitive care atestă succesul programelor de reformă și restructurare (de exemplu, creșterea PIB în termeni reali, micșorarea deficitului bugetar consolidat și a deficitului de cont curent etc). Succesul operațiunii de denominare a depins totodată și de alte aspecte cum ar fi: lansarea unei campanii de publicitate prin toate canalele media, revizuirea legislației și adoptarea de măsuri corespunzătoare, coordonarea atentă a măsurilor de armonizare și transformare a sistemelor contabile, sistemelor electronice de plăți, automatelor bancare, conturilor bancare etc.

Măsura denominării monedei naționale s-a adresat în special componentei psihologice a combaterii inflației³⁰, având ca scop adăugarea unui plus de credibilitate *vis-a-vis* de întregul proces dezinflaționist din România. În al doilea rând, ea a constituit și un important pas înainte în pregătirea procesului de adoptare a monedei unice care va surveni la orizontul anilor 2012-2014.

Mulți specialiști susțin însă că dacă procesul de apreciere a leului nu va continua, iar țintele de inflație vor fi compromise, *denominarea nu va reprezenta decât o cosmetizare extrem de costisitoare a monedei naționale*. Mai mult, presiunile asupra Băncii Naționale se vor mări considerabil în cazul în care se va majora cota de TVA la 22% începând cu ianuarie 2006. În acest caz se va impune revizuirea țintei de inflație pentru anul următor, iar impactul psihologic pozitiv al leului greu va fi mult diminuat.

Însă, chiar dacă pot apărea în viitorul apropiat tensiuni între prioritățile de politică monetară și cele de politică fiscală, este greu de crezut ca România să se mai confrunte în viitor cu procese inflaționiste dramatice.³¹ Continuarea procesului de dezinflație este totuși dificilă, chiar și printr-o strategie focalizată de tip *inflation targeting*, întrucât scăderea inflației este mult mai greu de realizat când aceasta ajunge la un nivel exprimat cu o singură cifră³².

Conform ultimelor date furnizate de Institutul Național de Statistică, rata inflației de la începutul anului până în septembrie 2005 inclusiv este de 5,8%³³, valoare ce se încadrează până acum în previziunile revizuite ale Băncii Centrale.

În concluzie, procesul denominării monedei naționale este unul necesar, dar complicat și solicitant, prin prisma pregătirilor necesare, a etapelor de implementare și implicit a efectelor conexe (costuri/beneficii). Chiar o gestionare atentă a acestui proces nu elimină în totalitate potențialele efecte nedorite pe termen scurt³⁴ - experiențele tuturor statelor arată că un scenariu conținând doar beneficii este imposibil de realizat, iar optimul înseamnă de fapt minimizarea costurilor.

Bibliografie

Georgescu, F. (2004) – *Denominarea monedei naționale. Implicații asupra sistemului bancar și operatorilor economici*, București, BNR, Conferință de presă, disponibil la www.bnr.ro

Isărescu, M. (2005) - *Denominarea leului și trecerea la euro*. București, Forumul Financiar Sud-Est European, disponibil la www.bnr.ro

Isărescu, M. (2005) - *Leul nou: totul se simplific*, București, dezbateri organizată de CCIRB București, disponibil la www.ccir.ro

²⁸ BNR, Raport asupra inflației, august 2005

²⁹ Isărescu, M, alocuțiune la Simpozionul *Ziua leului nou*, 11 aprilie 2005

³⁰ Isărescu, M, alocuțiune la Simpozionul *Ziua leului nou*, 11 aprilie 2005

³¹ Studiu Oxford Business Group - OBG legat de denominarea leului, iulie 2005, www.oxfordbusinessgroup.com

³² Scenariul BNR plasează rata anuală a inflației la sfârșitul acestui an în intervalul 7,5-8 la sută.

³³ www.insse.ro, Comunicat de presă 11 octombrie 2005

³⁴ Petre Bunescu - *Denominarea leului – necesitate și efecte secundare*, Simpozionul de istorie și civilizație bancară Cristian Popișteanu, noiembrie 2004

Isărescu, M. (2004) – *Drumul către euro*, Cluj-Napoca, disponibil la www.bnr.ro
Isărescu, M. (2003) – *Spre o nouă strategie de politică monetară – țintirea directă a inflației*, Craiova, disponibil la www.bnr.ro
Isărescu, M. (2004) – *Denominarea monedei naționale – 1 iulie 2005*, București, disponibil la www.denominare.ro
Nițu, I. (2005) – *Leul nou: Totul se simplifică*, București, București, BNR – Conferință de presă, disponibil la www.denominare.ro

Legea nr. 348/14 iulie 2004 privind denominarea monedei naționale (*publicată în M. O. Nr. 664 din 23 iulie 2004*)

Ordinul nr. 1840/2004 al MFP, pentru aprobarea Precizărilor referitoare la unele măsuri care trebuie luate pentru punerea în aplicare a Legii nr. 348/2004 (*M. O. Nr. 1247 din 23 dec. 2004*)

OG nr. 47 din 01/06/2005 privind unele măsuri care trebuie luate pentru punerea în aplicare a Legii nr. 348/2004 (*M. O. Partea I nr. 492 din 10/06/2005*)

Norma din 06/06/2005 privind reflectarea în contabilitate a operațiunilor de denominare a valorii nominale a acțiunilor/părților sociale/unităților de fond ca urmare a aplicării Legii nr. 348/2004 (*Monitorul Oficial, Partea I nr. 518 din 17/06/2005*)

Ordin nr. 754 din 06/06/2005 pentru aprobarea Normelor privind reflectarea în contabilitate a operațiunilor de denominare a valorii nominale a acțiunilor/părților sociale/unităților de fond ca urmare a aplicării Legii nr. 348/2004 (*Monitorul Oficial, Partea I nr. 518 din 17/06/2005*)

Ordin nr. 29 din 07/06/2005 pentru aprobarea Normelor privind reflectarea în contabilitate a operațiunilor de denominare a valorii nominale a acțiunilor/părților sociale/unităților de fond ca urmare a aplicării Legii nr. 348/2004 (*Monitorul Oficial, Partea I nr. 518 din 17/06/2005*)

OG nr. 59 din 23/06/2005 privind unele măsuri de natură fiscală și financiară pentru punerea în aplicare a Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naționale (*MO Partea I nr. 556 din 29/06/2005*)

Colecția publicațiilor *Ziarul financiar*, *Adevărul economic*, *Capital*, *Săptămâna financiară*, *Banii Noștri*, *Averea*, *Curentul*, *Cronica Română*, *Revista 22*, *Tribuna economică* (martie 2004 – septembrie 2005)

www.bnr.ro

www.bvb.ro

www.kmarket.ro

www.denominare.ro

www.bloombiz.ro

www.registrulcomertului.ro

www.auditone.ro

www.siveco.ro

www.ceccar.ro

www.ciel.ro

www.computerworld.ro

www.ghiseulbancar.ro

www.economist.com

www.nytimes.com

www.ft.com

www.imf.org

www.oxfordbusinessgroup.com

epp.eurostat.cec.eu.int